

11: Tichák: Listy

Porträt der tschechischen Zeitschrift. Beitrag in tschechischer Originalversion und deutscher Übersetzung.

Tomáš Tichák
Listy

Genealogie

dvoum sí níku Listy sahá až do 60. let minulého století k Literárním novinám, tehdy nejvlivnějšímu a nejtennějšímu eskoslovenskému kulturně politickému časopisu, orgánu Svazu eskoslovenských spisovatelů. Po pýelomovém spisovatelském sjezdu v roce 1967, který ostře vystoupil proti režimu Antonína Novotného, byly Literární noviny spisovatelům odebrány. Za átkem roku 1968 však za aly se stejnou redakcí op t vycházet pod názvem Literární listy, které pak byly sice zastaveny po srpnovém vpádu vojsk Varšavské smlouvy, ale v listopadu 1968 se objevily znovu pod záměrně zjednodušeným názvem Listy. Definitivně poslední číslo vyšlo v květnu roku 1969.

Bylo proto logické,

že o rok později, když bývalý šéfredaktor eskoslovenské televize a jeden z protagonistů „pražského jara“ Jiří Pelikán (1923–1999) uvažoval v Xím se spolupracovníky z exilu i domácí demokratické opozice o založení periodika, rozhodl se názvem na Listy navázat. Charakter časopisu, jehož první číslo se objevilo za átkem roku 1971, byl dán zájmy zakladatelského okruhu, ale také zúženými publikovatelskými možnostmi za takzvané normalizace. Nejprve s literárními příspěvky byly zpočátku fejetony, literárních příspěvků později přibývalo díky rozšiřujícím se kontaktům domácího a zahraničního prostředí (představitelé eskoslovenského posrpnového a pounorového exilu spolu v tisku bez problémů spolupracovali). Téměř výhradně krásné literatury se v nově založené Listy těší na léto (od roku 1980). Listy se vedle Světových, které vydával v Paříži Pavel Tigríd, staly nejdůležitějšími exilovými periodiky, zaměřenými především na domácí čtenáře. Publikovali v nich prakticky všichni významní exiloví i domácí umělci a publicisté, politici a spisovatelé. Působily se přes hranice (Listy se dokonce tiskly i v kapesní zmenšené verzi), kolovaly mezi lidmi, patřily však také k nejostřejším terčem komunistické propagandy a vlastně je a jejími bylo značně nebezpečné.

Na rozdíl od

Světových Listy po roce 1989 nezahynuly, Jiří Pelikán převedl jejich sídlo do Prahy. V devadesátých letech prošla redakce několika pozvolnými proměnami, v roce 2003 se vydávání ujali olomouckí redaktoři a vydavatelé Václav Burian a Tomáš Tichák, redakční okruh však zůstal zachován, ve funkci zůstal také šéfredaktor, přední český politický analytik Václav Žák. Snad jedinými výraznými změnami byla nová grafická úprava, moderní a přitom inspirovaná podobou Listy v 60. letech, a především výrazný návrat kulturních a literárních témat, jež v 90. letech přenechaly místo tématům politickým.

Listy se nyní

zaměřují na domácí a zahraniční politické a historické analýzy, esejistiku a studie, publikují však také fejetony, povídky i ukázky z chystaných literárních prací; i pokud se jedná o články týkající se témat mimo lehkých, podmínkou ostřejší je vysoká jazyková a myšlenková úroveň. Texty vycházejí

esky nebo slovensky. Listy pYinášejí recenze nových knih od politické esejistiky pYes prózu až po poezii; snahou je upozorHovat na tituly nezasloužen opomíjené, recenze výstav. Od roku 2004 pYedstavují v každém ísle eské, slovenské a polské básníky. Od téhož roku vychází cyklus fotografických reportáží, pYedstavující práce známých osobností i nastupující generace sou asných eských a stYedoevropských um lco-fotografo.

Listy ud lují od roku 2004 cenu Pelikán, nazvanou podle zakladatele asopisu. Prvním laureátem se stal polský politik a publicista Tadeusz Mazowiecki. V dalších letech cenu získali eská spisovatelka Alena Wagnerová, ma arský bohemista György Varga, polský novináY Adam Michnik, eský politolog Jaroslav Šabata, n mecký kn z Anton Otte, eská politoložka Vladimíra DvoYáková a v roce 2011 slovenská premiérka Iveta Radi ová.

Deutsche Vrsion (übersetzt von Viktor Tichák):

LISTY

Die Genealogie der Zeitschrift LISTY greift bis in die 60er Jahre des vergangenen Jahrhunderts zum damals einflussreichsten und meist gelesenen tschechoslowakischen kulturpolitischen Blatt Literární noviny (Literarische Zeitung), dem Organ des Verbandes der tschechoslowakischen Schriftsteller. Nach der Tagung der Schriftsteller im Jahre 1967, die sich scharf gegen das Regime von Antonín Novotný ausgesprochen hat, wurde Literární noviny den Schriftstellern entzogen. Anfang 1968 begann allerdings die Zeitschrift mit derselben Redaktion wieder zu erscheinen, unter dem Titel Literární LISTY, was dann zwar nach dem Einmarsch der Truppen der Warschauer-Pakt-Staaten gestoppt wurde, aber im November 1968 wieder erschien, absichtlich unter einem vereinfachten Titel – LISTY. Die letzte Nummer wurde im Mai 1968 ausgegeben.

Es war dann logisch, dass ein Jahr später, als der ehemalige Leiter des Tschechoslowakischen Fernsehens und einer der Protagonisten des „Prager Frühlings“, JiYí Pelikán (1923–1999), in Rom mit seinen Mitarbeitern über Begründung eines Periodikums nachgedacht hat. Er hatte sich entschlossen, mit dem Titel LISTY an die ursprüngliche Zeitschrift und ihre Geschichte anzuknüpfen. Der Charakter des Blattes, dessen erste Nummer Anfang 1971 erschien, war mit den Interessen des Kreises von Mitbegründern definiert, aber auch mit begrenzten Möglichkeiten der Veröffentlichungen in der Zeit der sogenannten Normalisierung. Anfangs war das häufigste literarische Genre das Feuilleton, später aber kam es zum Zuwachs von literarischen Artikeln, dank den sich erweiternden Kontakten von einheimischen und ausländischen Kreisen (Vertreter des tschechoslowakischen Exils nach dem August 68 und Februar 69 haben ohne Schwierigkeiten zusammengearbeitet). Fast ausschließlich der Belletristik hat sich das Jahresbuch von LISTY tení na léto (Das Lesen für den Sommer, von 1980) gewidmet. LISTY und Sv dectví, das in Paris Pavel Tigrid herausgab, wurden die wichtigsten, vor allem an den Lesern in der Tschechoslowakei orientierten Exilperiodika. Praktisch alle bedeutenden Exilanten oder zu Hause

totgeschwiegenen Publizisten, Politiker und Schriftsteller haben in diesen beiden Zeitschriften ihre Artikel publiziert. Sie wurden über die Grenzen geschmuggelt (LISTY wurden sogar in einer verkleinerten Version ausgedruckt), sie waren im Umlauf, waren aber auch eine der Zielscheiben der kommunistischen Propaganda, und es war gefährlich, sie zu besitzen und zu verbreiten.

Im Unterschied zu Sv dectví ging LISTY nach 1989 nicht zugrunde; JiYí Pelikán überführte den Sitz nach Prag. In den 90er Jahren kam es zu einigen allmählichen Veränderungen in der Redaktion, 2003 haben sich der Herausgabe die Olmützer Redakteure Václav Burian und Tomáš Tichák angenommen; der Kreis der Autoren blieb bewahrt, auch der Chefredakteur, ein bedeutender tschechischer politischer Analytiker, Václav Žák, blieb in Funktion. Wohl die einzigen markanteren Veränderungen waren die neue graphische Anordnung, modern und dennoch inspiriert durch die ursprüngliche Gestaltung von LISTY in den 60er Jahren, und vor allem die Wiederkehr der Kultur- und Literaturthemen, die in den 90er Jahren den Politischen Themen das Feld geräumt hatten.

LISTY orientiert sich heute an den einheimischen und ausländischen politischen und historischen Analysen, Essayistik und Studien, publiziert aber auch Feuilletons, Erzählungen oder Ausschnitte aus geplanten Werken, auch wenn die Artikel von anderen Themen handeln – Bedingung ist ein hohes sprachliches und gedankliches Niveau. Die Texte erscheinen entweder auf tschechisch oder slowakisch. LISTY bringt Rezensionen über neue Bücher – von Essayistik über Prosawerke zur Poesie sowie Besprechungen von Ausstellungen; das Ziel ist, auf unverdient vergessene Werke aufmerksam zu machen.

Ab 2004 stellt LISTY in jeder Nummer tschechische, slowakische und polnische Dichter vor. Ab demselben Jahr erscheint auch ein Zyklus von Fotoreportagen, der fotografische Werke bekannter Persönlichkeiten, aber auch der jüngeren Generation zeitgenössischer tschechischer und mitteleuropäischer Künstler-Fotografen vorstellt.

Ebenfalls seit 2004 verleiht LISTY den Pelikán-Preis, genannt nach dem Gründer der Zeitschrift. Der erste Laureat war der polnische Politiker und Publizist Tadeusz Mazowiecki. In den folgenden Jahren wurde der Preis folgenden Persönlichkeiten vergeben: der tschechischen Schriftstellerin Alena Wagnerová, dem ungarischen Bohemisten György Varga, dem polnischen Journalisten Adam Michnik, dem tschechischen Politologen Jaroslav Šabata, dem deutschen Priester Anton Otte, der tschechischen Politologin Vladimíra Dvořáková und im Jahre 2011 der slowakischen Ministerpräsidentin Iveta Radičová.

LISTY – dvoum sí ník pro kulturu a dialog

Erscheint in sechs
Ausgaben jährlich

Preis: Tschechien 414 K , Europa 57,00 €

Adresse: Komenského 10, CZ-779 00 Olomouc, Tschechien

www.listy.cz